

HOZIRGI KUNDA XALQ PEDAGOGIKASINI O'RGANISHGA BO'LGAN SHART-SHAROITLAR

Jo'rayeva Shaxnoza

Zamonov Shaxriyor

UMFT Universiteti, 550-guruh

Talabalari Fan: Xalq pedagogikasi

O'qituvchi: Haydarov Sulaymon

Annotatsiya: Ushbu maqolada xalq pedagogikasining mazmuni, mohiyati va uni o'rganishga yaratilgan zamonaviy shart-sharoitlar tahlil etilgan. Xalq pedagogikasi — milliy tarbiya tizimining asosi bo'lib, unda ajdodlarimizning asrlar davomida shakllangan tajribalari, qadriyatlari va tarbiyaviy an'analari mujassamdir. Maqolada O'zbekiston Respublikasida xalq pedagogikasini o'rganish, uni ta'lim tizimiga joriy etish bo'yicha olib borilayotgan islohotlar, davlat dasturlari va ilmiy izlanishlarning ahamiyati keng yoritilgan. Shuningdek, xalq pedagogikasini o'rganishning ilmiy-metodik yo'nalishlari, innovatsion yondashuvlari va zamonaviy pedagogik jarayon bilan uyg'unlashuvi haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: xalq pedagogikasi, milliy qadriyatlar, tarbiya, an'ana, ma'naviyat, ta'lim tizimi, milliy tarbiya, zamonaviy ta'lim, xalq og'zaki ijodi, tarbiyaviy tajriba

Kirish

Insoniyat tarixining har bir davrida tarbiya va ta'lim jamiyatning ma'naviy poydevorini tashkil etgan. Xalq pedagogikasi — bu millatning asrlar davomida shakllangan hayotiy tajribasi, odob-axloq qoidalari, urf-odatlar, qadriyatlari va tarbiya usullarining tizimidir. U xalqning turmush tarzidan, tarixiy rivojlanishidan, madaniyatidan, diniy va axloqiy qarashlaridan oziqlanadi. Shu bois xalq pedagogikasi bugungi ta'lim tizimining milliy asosini tashkil etuvchi bebaho manbadir.

Hozirgi kunda globallashuv, raqamli texnologiyalar va madaniy xilma-xillik kuchayib borayotgan bir davrda milliy o'zlikni asrab qolish va yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, xalq pedagogikasini o'rganish, uni zamonaviy ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, o'qituvchi va tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligida qo'llash zaruriy ehtiyojga aylangan.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda milliy qadriyatlarni tiklash, xalq og'zaki ijodiy merosini o'rganish va ta'lim-tarbiya tizimiga joriy etish borasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa xalq pedagogikasini chuqur o'rganish va uni amaliyotga tatbiq etish uchun qulay shart-sharoitlar yaratdi.

Asosiy qism

Hozirgi kunda xalq pedagogikasini o'rganishga yaratilgan shart-sharoitlar, avvalo, davlat siyosati, ilmiy-tadqiqot ishlari va ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlarda yaqqol namoyon bo'lmoqda. Mustaqillik yillarida milliy qadriyatlarni tiklash, tarixiy merosni o'rganish va yoshlarni milliy g'oya asosida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Shu bois xalq pedagogikasini o'rganish nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ham ega bo'lib, bugungi ta'lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylangan.

Xalq pedagogikasi o'z mohiyatiga ko'ra, xalqning ma'naviy boyligi, axloqiy qadriyatlari, tarbiya uslublari, urf-odat va an'analarini o'zida mujassamlashtirgan murakkab tizimdir. Unda bolani oila, mahalla va jamiyat muhitida komil inson sifatida shakllantirishning tabiiy yo'llari aks etgan. Shu sababli xalq pedagogikasini o'rganish zamonaviy tarbiya tizimining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi.

Bugungi kunda xalq pedagogikasini o'rganish uchun yaratilgan shart-sharoitlarning eng asosiylari quyidagilardir: birinchidan, **davlat siyosati va normativ-huquqiy asoslarning mustahkamlanishi**; ikkinchidan, **ta'lim muassasalarida milliy tarbiya fanlarining joriy etilishi**; uchinchidan, **ilmiy izlanishlar va tadqiqot institutlarida xalq pedagogikasiga bag'ishlangan loyihalarning ko'payishi**; to'rtinchidan, **axborot texnologiyalari orqali xalq merosini targ'ib qilish imkoniyatlarining kengayishi**.

Avvalo, davlat darajasida xalq pedagogikasiga e'tibor berilayotgani alohida ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid qaror va farmonlarida milliy tarbiya, xalq merosi va qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. "Yangi O'zbekiston — yangi ta'lim" konsepsiyasi doirasida xalq pedagogikasining eng yaxshi namunalarini zamonaviy o'quv dasturlariga integratsiya qilish bo'yicha ishlar olib borilmoqda.

Ikkinchidan, ta'lim tizimida xalq pedagogikasini o'rganishning amaliy shakllari kengaymoqda. Maktab va oliy o'quv yurtlarida "Milliy qadriyatlar asoslari", "Oila va tarbiya madaniyati", "Pedagogika tarixi" kabi fanlar orqali talabalar xalq pedagogikasining nazariy asoslari bilan tanishib, uni amaliyotda qo'llashni o'rganmoqdalar. Shu bilan birga, xalq og'zaki ijodiyoti, maqollar, ertaklar, rivoyatlar va dostonlar orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni his qilish, vatanparvarlik, hurmat va sabr-toqat kabi fazilatlar shakllantirilmoqda.

Uchinchidan, xalq pedagogikasini o'rganish ilmiy yo'nalish sifatida ham faol rivojlanmoqda. Pedagogika institutlari, ilmiy markazlar, oliy ta'lim muassasalari huzurida xalq pedagogikasiga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Bu tadqiqotlar orqali xalq tarbiyasining qadimiy usullari tahlil qilinib, ularning zamonaviy ta'lim jarayonida qo'llanish imkoniyatlari aniqlanmoqda. Shuningdek, xalq pedagogikasining metodologik asoslarini ishlab chiqish, uni raqamli ta'lim muhitiga moslashtirish bo'yicha innovatsion g'oyalar ilgari surilmoqda.

To'rtinchidan, raqamli texnologiyalar xalq pedagogikasini o'rganishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Internet, elektron kutubxonalar, onlayn platformalar orqali xalq og'zaki ijodi, urf-odatlar, marosimlar va an'anaviy qadriyatlar keng targ'ib qilinmoqda. Masalan, milliy ertaklar va maqollarni audio va video formatlarda yosh avlodga yetkazish, xalq o'yinlari va marosimlarini virtual tarzda o'rganish orqali bu merosni zamonaviy shaklda saqlab qolish imkoniyati paydo bo'lmoqda.

Shu bilan birga, xalq pedagogikasini o'rganish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Xususan, xalq og'zaki ijodining ayrim turlari yozma manbalarga kiritilmagan, ayrim qadimiy urf-odatlar unutilib borayotgan holatlar uchramoqda. Shuning uchun bu yo'nalishda tizimli ilmiy izlanishlar, ekspeditsiyalar, xalq og'zaki ijodini to'plash va saqlash ishlarini kengaytirish lozim.

Umuman olganda, hozirgi kunda xalq pedagogikasini o'rganish uchun qulay shart-sharoitlar yaratilgan bo'lib, ularni to'g'ri yo'naltirish, ilmiy asoslash va ta'lim amaliyotiga joriy etish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, xalq pedagogikasi — bu millat ma'naviyatining ildizi, xalqning tarbiyaviy tajribasi va hayotiy donoligining ifodasidir. Hozirgi kunda uni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish uchun O'zbekiston Respublikasida keng shart-sharoitlar yaratilgan. Davlat siyosatida milliy qadriyatlarni asrash, ta'lim tizimida xalq tarbiyasi unsurlarini joriy etish, ilmiy tadqiqotlar olib borish hamda raqamli texnologiyalar yordamida xalq merosini targ'ib etish — bularning barchasi xalq pedagogikasining qayta tiklanishiga xizmat qilmoqda.

Kelajakda xalq pedagogikasini o'rganish nafaqat tarixiy merosni saqlab qolish, balki yosh avlodni milliy g'oya, vatanparvarlik va insonparvarlik ruhida tarbiyalashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, xalq pedagogikasini zamonaviy ta'lim bilan uyg'unlashtirish, uni yangi pedagogik yondashuvlar bilan boyitish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.

6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.

